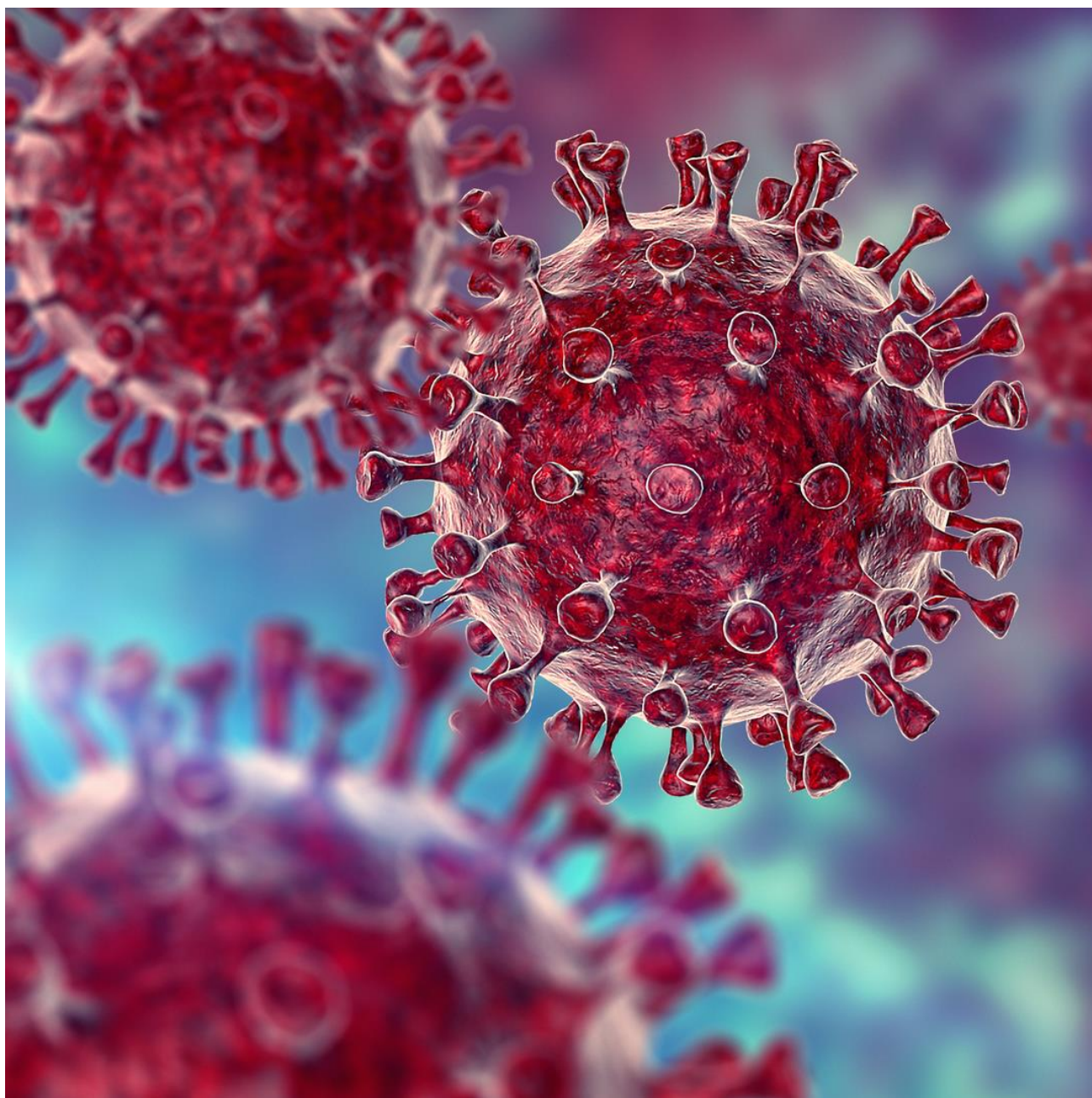

Konsekvenser av covid-19

Redovisning från en mini-hearing inom Forum för internationalisering 2/10-20

Konsekvenser av covid-19

Redovisning från en mini-hearing inom Forum för internationalisering 2/10-20

Universitets- och högskolerådet, november 2020

Kontaktperson: Anders Ahlstrand

Omslagsbild: Mostphotos

ISBN 978-91-7561-084-9

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se www.uhr.se.

Innehåll

Förord	4
Forummedlemmarnas redogörelser	5
Universitets- och högskolerådet (UHR).....	5
Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF).....	6
Svenska institutet (SI).....	7
Migrationsverket.....	9
Universitetskanslersämbetet (UKÄ).....	10
Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (Stint).....	11
Centrala studiestödsnämnden (CSN).....	12
Regeringskansliet (de departement som ingår i Forum)	13
Avslutande diskussion	14
Om Forum för internationalisering.....	16
Medlemmar i Forum för internationalisering.....	16

Förord

Viruset SARS-CoV-2 upptäcktes i slutet av 2019 och i januari 2020 kunde det första fallet där viruset spridits mellan människor bekräftas. Sjukdomen covid-19 utvecklades under våren till en pandemi som fick stora konsekvenser. Länder stängde gränser, reserestriktioner infördes, arbetsplatser förändrade arbetssätt. Universitet och högskolor runt om i världen stängde ner campus och växlade om till distansundervisning. Det fick naturligtvis stora konsekvenser för internationaliseringen av universitet och högskolor, i synnerhet påverkades mobiliteten.

Forum för internationalisering genomförde på mötet den 2 oktober 2020 en mini-hearing om konsekvenserna av pandemin.

Forumsekretariatet bedömer att det är intressant för fler att få en inblick i vilka konsekvenser pandemin har haft på forummedlemmarnas arbete med internationalisering och mobilitet, därför har denna PM sammanställts.

Det är glädjande att konstatera att mycket verkar ha fungerat väl trots pandemin. Redogörelserna visar att alla har gjort stora ansträngningar för att anpassa arbetssätt men det står dock klart att pandemin har haft negativ effekt på internationaliseringen, i synnerhet mobiliteten. De långsiktiga följderna tycks vara svårare att sja om.

Pandemin är inte över än, så detta lär inte vara den slutgiltiga redogörelsen av pandemins konsekvenser på högskolans internationalisering.

Tuula Kuosmanen, UHR

Avdelningschef och ordförande för Forum för internationalisering

Forummedlemmarnas redogörelser

Nedanstående redogörelser är baserade på minnesanteckningarna från mötet i Forum för internationalisering den 2 oktober, 2020.

Forummedlemmarna ombads att under mötet ge en översikt över hur covid-19 hittills har påverkat mobilitet/internationalisering inom organisationens verksamhets- och intresseområde men också vilken typ av frågor och utmaningar som är aktuella för tillfället och framöver. De specifika frågor forummedlemmarna ombads besvara var:

- Vilka effekter har ni hittills observerat avseende mobilitet/internationalisering?
- Vilka åtgärder har vidtagits/initierats för att hantera dessa effekter?
- Vilka möjliga scenarier ser ni på medellång och lång sikt samt hur arbetar ni för att tillförsäkra att avbräcket för mobilitet/internationalisering minimeras?

Redogörelserna redovisas i den ordning de presenterades under mötet. Varje forummedlem hade begränsad tid till sitt förfogande under mötet. Därför kan redogörelserna inte täcka alla konsekvenser och insatser.

Universitets- och högskolerådet (UHR)

Daniel Edquist, enhetschef och Andreas Sandberg, enhetschef

Andreas inleder med att tala om antagning. Höstantagningen av internationella studenter var i princip färdig när coronan slog till. Höstantagningen uppvisade det högsta söktrycket och största antalet antagna hittills. Ovanligt stort antal antagna också till vårterminen 2021, jämfört med tidigare år. Antagningen under våren är annars traditionellt mindre.

Det är svårt att veta hur trycket blir till antagningen höstterminen 2021. Antagningen till masterutbildningar och till internationella kurser öppnar om två veckor (16 oktober 2020, reds. anm.). Enligt kontakter med universitet och högskolor är det fortsatt stort intresse för studier i Sverige. Enligt uppgift har studenter resonerat i termer av "om inte detta år så åtminstone nästa år". Andreas säger att UHR utgår ifrån att det blir liknande söktryck framöver. Ingen förändring i antalet besök på UHR:s sajter eller till myndighetens Contact Center. Dock är det är troligt att många väntar med att betala sin anmälningsavgift till sista

stund vilket i så fall kan fördröja handläggningen till antagningen något. Inbetalning av avgift krävs för att handläggningen ska löpa vidare vilket innebär att man kan få vissa stopp i handläggningen.

Daniel Edquist fortsätter med att redogöra för effekterna på utbytesverksamheten. Antalet utbyten inom UHR:s program var i en uppåtgående trend när coronan slog till hårt. När pandemin bröt ut var 1 600 svenska studenter ute på Erasmusutbyten. Mycket aktiviteter för att minska riskerna och för att hantera störningar. EU-kommissionen var snabbfotad i att hitta former för att minimera kostnader och skador för individer. UHR har hanterat många frågor och begäran om uppskov och förlängningar.

Inför hösten blir det möjligt för studenter att påbörja utbyte på distans och övergå till fysisk mobilitet om möjligt. Medel har omfördelats från mobilitet till strategiska partnerskap. Lärosäten får även behålla administrationsbidrag för digitala mobiliteter. EU-kommissionen har också beslutat om en extrautlysning för bland annat lärosäten på temat digitala verktyg som UHR administrerar.

UHR har ställt frågor till lärosätena om antalet planerade, pågående och genomförda in- och utresandeutbyten under hösten 2020. 32 lärosäten svarade. 9 lärosäten svarade att de inte har utresande studentutbyten under hösten och nästan inga personalutbyten. När det gäller inresande mobilitet svarade 26 lärosäten att de har inresande studenter från Europa hösten 2020 och 9 svarade att de har inresande inom utomeuropeisk mobilitet. Dock är det osäkert hur många som faktiskt är på plats i Sverige.

Daniel avslutar med att flagga för det nya Erasmus+ programmet som bland annat kommer att öppna upp mer för blandad mobilitet (virtuellt och på campus), kortare mobilitetsperioder och doktorandutbyten (ett utvecklingsområde för UHR är att informera mer om det) och utveckling av strategiska partnerskap.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF)

Agneta Marell, Rektor, Jönköping University (ordf. i SUHF:s expertgrupp för internationaliseringsfrågor)

Agneta pekar på att det är svårt att ännu få grepp om vad som händer. Bilden av vad som händer på lärosätena är svåröverblickbar och splittrad; vissa tar emot internationella studenter för undervisning på campus, andra inte, vissa arrangerar utbytetermin på distans i Sverige medan studenten sitter i sitt eget land, men det förekommer också att inresande studenter läser på distans i Sverige.

Ökning i antal utländska ansökningar till avancerad nivå men färre som faktiskt kommer; av betalstudenterna är det i genomsnitt (varians mellan lärosäten) 60–70 procent som kommer. Det är färre som åker ut än kommer in.

När det gäller forskning är bilden likartad, så till vida att den är splittrad. Mycket fortsätter som vanligt men en hel del går på sparlåga, exempelvis projekt som sker i samarbete med företag och andra lärosäten. Många större forskningsprojekt förskjuts framåt i tiden.

Begynnande diskussion i sektorn om huruvida och i vilken grad man kan öppna upp campus, och för vilka. Vissa lärosäten tar emot studenter medan andra är mer försiktiga. Studieovana förstaterminsstudenter prioriteras av flera lärosäten. Det förekommer även att studenter på utbildningar med många praktiska moment eller laborativa moment prioriteras. Vad gäller lärare har trenden varit att man uppmanar fler att vara mer på arbetsplatsen.

Agneta uttrycker en oro för studenthälsan och säger att det generellt är ett ökat tryck på studenthälsan. Studiemiljön hemma, ofta i trånga utrymmen, är inte optimal – i synnerhet inte för den som är studieovan. Att alternera prioriterade grupper på campus skulle kunna vara en lösning och övervägs av flera.

Framåt: Vad ska hända vt 2021? Första temperaturmätare på vad som kommer att hända är vårterminen 2021. Ht 2021, som är den stora ansökningsomgången, är det stora testet. Rekryteringsaktiviteter sker mest via digitala kanaler, jämfört med tidigare år då man haft mer fysisk närvaro.

Långsiktigt – Agneta berättar att SUHF i det perspektivet tror på övergång till ett normalläge. Svenska lärosätens vill fortsätta att driva den seminariekultur som utmärker undervisningen och som är uppskattad. Den fysiska närvaron, med möten och samtal mellan individer, har varit en förutsättning för detta. Nu måste lärosäten hitta former för hur det ska kunna ske även om studenterna eventuellt inte befinner sig på campus så man ses fysiskt. Hur kommer det att påverka framtiden? Kommer det påverka internationella studenter? SUHF fortsätter även fundera kring distansutbildningens framtid, där lärosätet spelar en större men helt annan roll än om man väljer att studera fysiskt på plats. Kan innebära helt nya strömningar. Fysisk närvaro kommer att vara en viktig komponent även i framtiden, men digitalisering kommer att spela en större roll.

Svenska institutet (SI)

Kurt Bratteby, avdelningschef och Monika Wirkkala, enhetschef

Kurt inleder med att konstatera att covid-19 är här för att stanna ett tag. SI ser en tendens att studenter nu söker sig till närliggande områden. Kan vi förutspå ett ökat fokus på EU framöver?

Sverige som kunskapsnation: SI har ett förtydligat uppdrag i myndighetsinstruktionen att främja Sverige som kunskapsnation genom att informera om svensk högre utbildning, forskning och innovation samt marknadsföra svensk högre utbildning i andra länder – men inga nya resurser. SI inriktar sig på att utveckla ett nära samarbete med innovations- och forskningskontoren för att marknadsföra Sverige som kunskapsnation. SI förutser att UD kommer att vilja fortsätta denna fokusering.

Bilden av Sverige under corona: Kurt berättar om hur Sveriges hantering av coronapandemin uppfattas internationellt. I Nation Brands Index (NBI) mäts styrkan i 50 länders nationsvarumärken kopplat till hanteringen av hälsokriser. I enkätundersökningen där 20 000 personer från 20 länder tillfrågats placerar sig Sverige på plats 15 av 50 länder: 40 procent av respondenterna är positiva till Sveriges hantering av hälsokriser, 43 procent neutrala och (förvånande få!) 17 procent är negativa. De länder som bedöms hantera hälsokriser bäst är: Tyskland, Kanada, Nya Zeeland, Schweiz och Japan. Längst ner på listan över de 50 länderna återfinns Mexiko, Nigeria, Indien, Brasilien och USA. De personer som är mest positiva till Sverige kommer från Indien, Egypten och Kina. De som är minst positiva kommer från närliggande europeiska länder.

Marknadsföring av Sverige som studiedestination: SI genomför nu endast digitala marknadsföringsinsatser och har upphandlat ett mässverktyg för detta ändamål. Många lärosäten deltar i de digitala mässorna.

SI har lanserat en ny webbsida: studyinsweden.se – Live and learn the Swedish way. Sajten är testad på fokusgrupp och ger skraddarsydd information beroende på vilket land man befinner sig i.

Våren genomsyrades av oro och krishantering kring covid-19 och internationella studenter i och till Sverige. Möten hölls med involverade departement (UD, utbildnings- och justitiedepartementet), myndigheter (Migrationsverket, SI och UHR) och SUHF. Problemen som togs upp var framför allt migrationsrelaterade. Gruppen hade täta samtal och löste frågorna en efter en. Man fortsätter i höst med fokus på våren 2021.

SI-stipendiater: Ett större antal stipendiater kom till Sverige höstterminen 2020 än förväntat. I dagsläget har 327 av 407 stipendiater tagit sig till Sverige. Sammantaget är bilden mycket mer positiv än vad man trodde.

Sverige som kunskapsnation: Monika Wirkkala avslutar med att kort berätta om SI:s nära samverkan med Innovations-och forskningsråden. Samverkan sker även med svenska regioner, science parks och med SACC i USA. Nu undersöker man behovet hos olika parter att samverka kring kommunikation och en budskapsplattform för Sverige som kunskapsnation.

Migrationsverket

Markus Filipsson, processledare och Camilla Odin, rättslig expert

Pandemin har inneburit stor påverkan på verksamheten, främst rörande förstagångsärenden. Det har varit en minskning på 5000 ärenden visavi tidigare år. Det tillfälliga inreseförbudet under våren, utan undantag för studenter, innebär inte något hinder för att bevilja uppehållstillstånd, men ett problem för de framtida studerande att resa in. För tilltänkt inresande innebär också svårigheter att besöka ambassader för att lämna biometri och att resa ut ur hemlandet problem. Det var även svårt för folk att lämna på grund av att flyg inte gick vilket också i vissa fall innebär problem för folk som befann sig i Sverige med uppehållstillstånd. Det fanns även en del rättsliga problem eftersom rättsläget och praxis inte var helt uppdaterade till det nya läget; bland annat kan inte distansstudier vara grund för uppehållstillstånd.

Migrationsverket har arbetat med åtgärder för att effektivisera och minska antalet utredningar för utlandsmyndigheterna och har haft utökat samarbete med UD och utlandsmyndigheterna.

Migrationsverket ändrade också praxis i flera fall: studenter som har svårigheter att resa hem får möjlighet till kostnadsfria besökstillstånd. Då distansstudier inte kan ligga till grund för uppehållstillstånd har Migrationsverket bestämt att tillfälligt ändra praxis genom att godta en viss omfattning av distansstudier, det kommer även att fortsätta under vårterminen. För att åstadkomma detta har myndigheten samarbetat med lärosätena och med SUHF och Camilla lyfter särskilt fram den goda hjälp som myndigheten har haft av listan över hur lärosätena lägger upp sina utbildningar, tack vare listan har handläggningstiden kunnat kortas avsevärt.

Migrationsverket kommer att fortsätta arbetet med att försöka effektivisera arbetet, se över möjligheten till distansutredningar bland annat. När det gäller uppehållstillstånd för distansstudier finns ett behov av permanenta bestämmelser.

Markus tillägger att den operativa verksamheten har fungerat bra tack vare samarbete med SUHF och lärosätena. Han menar också att snabbheten i att skapa en tillfällig praxis har inneburit att man i nuläget inte har en onaturligt stor ärendebalans. Beslutsbreven uppdaterades

med information om restriktioner. Camilla påpekar i sammanhanget att man också haft färre ärenden.

På en fråga från UHR om huruvida arbetet inom Forums migrationsgrupp haft påverkan på hur man kunde hantera vårens situation svarar Markus att det inte var någon direkt påverkan då frågorna hanterades utanför migrationsgruppen men kontakterna och kanalerna fanns redan upprättade vilket underlättade.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ)

Anna Lundh, utredare

Anna inleder med att berätta om några kommande statistikpubliceringar om studentmobilitet och distansutbildning som släpps den 22 oktober respektive den 3 december och kan hämtas både från UKÄ:s och SCB:s webbplatser. Publiceringen den 22 oktober är officiell statistik om inresande studenter som täcker in en tioårsperiod.

Där finns uppgifter om nya och samtliga inresande studenter i Sverige läsåren 2010/2011 – 2019/2020, fördelat på kön, ålder, geografiskt område, land och lärosäte. Förmodligen kommer det att märkas en viss "coronaeffekt" i uppgifterna från vårterminen 2020, men hur den kommer att te sig är ännu oklart. I det statistiska meddelandet Internationell studentmobilitet i högskolan 2019/20, som publiceras den 3 december, ingår även uppgifter om inresande studenter på distans.

Det förs en diskussion om hur UKÄ kan vara snabbare med statistik utan att förlora i kvalitet. Anna passar också på att göra reklam för UKÄ:s databas "Högskolan i siffror".

UKÄ:s kvalitetsgranskningar pågår i stort sett enligt tidplan med vissa förskjutningar, men bedömagruppsmöten, platsbesöksintervjuer och andra möten sker nu helt på distans. Lärosätenas snabba omställning till det digitala under pandemin har varit en viktig förutsättning för en i huvudsak lyckad övergång. På vissa sätt har det också inneburit att det har varit lättare för internationella representanter att delta. Nordiska bedömare har under pandemin kunnat delta fast det har varit stängda gränser. Digitala lösningar är inte nytt i dessa sammanhang utan har använts av UKÄ även tidigare, främst i form av intervjuer via Skype i utbildningsutvärderingar. Erfarenheterna har bidragit till att säkerställa att kvalitetssäkringsverksamheten kunnat fullföljas.

Sverige har nu ett kvalitetssäkringssystem som är kompatibelt med ENQA:s standarder och riktlinjer (ESG). UKÄ ansöker för närvarande om nytt medlemskap i ENQA, efter att under ett antal år varit associerad organisation utan fullt medlemskap. ENQA:s granskning av UKÄ som svenskt kvalitetssäkringsorgan sker i form av peer review genom en bedömagrupp sammansatt av internationella sakkunniga, inklusive

studentrepresentant. Underlaget för bedömningen består av en självvärderingsrapport som tagits fram av UKÄ, ett platsbesök med intervjuer av UKÄ:s personal och externa intressenter, och kompletterande dokumentation. Platsbesöket har inte kunnat ske som vanligt på grund av pandemin. ENQA har i stället för första gången genomfört ett platsbesök digitalt, vilket ägde rum i månadsskiftet september–oktober. Trots utmaningen att koppla samman bedömarna – som befann sig på så vitt skilda platser som Köpenhamn, Bryssel och Zagreb – och ett stort antal intervjupersoner inom och utom UKÄ, kunde platsbesöket genomföras framgångsrikt. ENQA:s styrelse väntas fatta beslut om medlemskap för UKÄ före årsskiftet. UKÄ avser därefter att också ansluta sig till det europeiska registret för kvalitetssäkringsorgan, EQAR.

Även om det mesta av UKÄ:s kvalitetssäkringsverksamhet kunnat genomföras trots pandemin, har bland annat den nya tematiska utvärderingen av lärosätenas arbete med breddad rekrytering skjutits fram. Även kartläggningen av hur ämnes- och yrkesläraryrkesutbildningarna förbereder för arbete inom kommunal vuxenutbildning har UKÄ flyttat fram, av hänsyn till lärosätena. På det juridiska området stöttar UKÄ lärosätena genom att ge förhandsbesked i juridiska frågor som har aktualiserats av pandemin.

Anna fortsätter med att berätta om det regeringsuppdrag som UKÄ nyligen fått om att följa upp konsekvenserna av corona för högskolans verksamhet. Uppföljningen ska inkludera effekter av övergången till distansundervisning, och regeringsbeslutet om högskolans utbyggnad. Syftet med uppdraget är att följa upp resultaten av insatserna och dra lärdom av effekterna på högre utbildning och forskning på både kort och lång sikt. Uppdraget ska genomföras i dialog med lärosätena. Slutredovisning sker 2022, men UKÄ ska fortlöpande rapportera till Utbildningsdepartementet hur arbetet går. Det blir ett omfattande projekt inom UKÄ, och är fortfarande i uppstartsfasen. Skolverket och Myndigheten för yrkeshögskolan har fått liknande uppdrag.

På en fråga från UHR om hur UKÄ kommer att sprida resultaten från detta ”pandemiuppdrag” och huruvida det kommer att inbegripa skriftlig information till andra aktörer än Regeringskansliet, svarar Anna att UKÄ brukar publicera alla sina redovisningar och rapporter på sin webbplats och de kan laddas ner därifrån. Anna erbjöd Forum att UKÄ kan återkomma till uppdraget längre fram, när delprojekten utkristalliserats.

Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (Stint)

Hans Pohl, programchef

Då det mesta av Stints medel går till mobilitet är det paus i många projekt. Samarbetet pågår men utan mobilitet. Det har kommit färre ansökningar till de utlysningar som har genomförts men Hans menar att söktrycket är "hyfsat". Många har också begärt att få förlängd kontraktstidsperiod. Inom Strategic grants är det stort fokus på digitala aktiviteter. Då aktivitetsnivån har gått ner har Stint fokuserat på rapportskrivande och genomfört flera webinarier. Flera nya rapporter har publicerats under sommaren.

Programverksamheten fortgår. Ansökningar om förlängningar med anledning av covid-19 beviljas med oförändrad budget. Stint uppmanar dock projektledare att vänta med att ansöka om förlängning till så nära slutdatum som möjligt. Anledningen är att undvika att projekt behöver förlänga fler gånger.

När det gäller framtidsscenarier så är det inte troligt att Stints fokus förändras radikalt. Stints stadga stipulerar att mobilitet är fokus. Möjligen kommer aktiviteterna att vara mer "blended" men den faktiska mobiliteten, med vistelse i annat land, är viktig för social och kulturell förståelse, men också avgörande för att bygga förtroende inom projekt enligt Hans.

En positiv effekt av pandemin är att digitala verktyg används i större utsträckning för att träffas. Stint förväntar sig att det även blir ett mycket tydligare inslag i framtida projekt: Hur man kan använda digitala verktyg. En risk som Hans ser är att mer seniora akademiker även framöver avstår internationell mobilitet vilket skulle leda till färre samarbeten samt kunna få till följd att den nya generationen akademiker fostras utan tillräcklig medvetenhet om betydelsen av internationella samarbeten. Det är därför väldigt viktigt att stimulera den unga generationens akademiker till att delta i internationalisering framöver.

Centrala studiestödsnämnden (CSN)

Alexandra Swenning, utredare och Henrik Strömberg Croné, utredare

Henrik inleder med att berätta om att flera regelförändringar har genomförts på grund av pandemin. Rätt att behålla studiestödet; om lärosätet stänger helt, om studenten inte kan bedriva studier på grund av skäl som kan kopplas till pandemin, till exempel om den studerande befinner sig utomlands och inte har möjlighet att komma hem. Fribeloppet slopades under hela kalenderåret 2020 vilket bland annat möjliggjorde för vårdstuderande att arbeta mer under pandemin. Ändrade regler med möjlighet att behålla studiemedel om barns skola eller daghem stängs samt att kravet på läkarintyg för vab har slopats. Man kan även få studielån avskrivna under tiden som skolan är stängd.

Alexandra fortsätter att berätta om CSN:s praxisändringar. Normalt kan studiemedel för distansstudier endast beviljas för studier inom EES och Schweiz. En praxisändring har gjort det möjligt att bevilja studiemedel för studier utanför EES och Schweiz om studierna ges på distans på grund av covid-19. Då bristande studieresultat troligen kommer att vara vanligare har praxis blivit generösare bedömningar av särskilda skäl vid bristande studieresultat.

När det gäller framtiden ser CSN att det totala antalet studerande i Sverige fortsätter att öka och därmed antalet som får studiemedel. Större andel distansstuderande kan innebära fler avhopp och skulle kunna få effekter på genomströmningen. Trenden att antalet studerande med studiemedel för utlandsstudier minskar kommer troligen att fortsätta även efter pandemin. En möjlig spaning rörande den utgående mobiliteten är att studenter i högre grad förlägger studierna till länder i närområdet istället för till mer långväga platser.

UHR väcker frågan om det är fler som sett att det blir en vridning mot mer närliggande länder och beskriver samtidigt att inom de internationella programmen Linnaeus-Palme och MFS har minskningen under coronapandemin varit abrupt. Samma tendens syns inom Erasmus+ där minskningen för utomeuropeiska delar varit större än för geografiskt mer närliggande mobiliteter.

SI säger att man sett en likartad utveckling – att antalet studenter från länder som ligger långt bort minskar och att man kanske inte åker så långt som till Sverige. SI menar dock att trenden fanns redan före pandemin vad gäller inresande studenter.

Henrik menar att det är troligt att vi får se fler kombinerade utbyten, så kallad blended learning, vilket kan bli en utmaning för CSN framöver då nuvarande studiestödssystem inte är "jätteflexibelt". Regeländringar kan komma att bli nödvändiga. CSN deltar i det svenska nätverket för Europauniversiteten och har där fört fram dessa frågor.

UHR frågar om det förkommer diskussioner med Regeringskansliet angående studiestöd. Alexandra och Henrik säger att ingen sådan diskussion pågår just nu.

Regeringskansliet (de departement som ingår i Forum)

Helena Lejon, kansliråd, Utbildningsdepartementet

Helena inleder med att tacka för värdefull information och fortsätter med att redogöra kort för konsekvenserna av pandemin för Regeringskansliet. Utbildningsdepartementet har gjort många insatser med anledning av pandemin och beslut av flera slag har tagits. När det gäller mobilitetsfrågor har det främst handlat om bevakning av

utvecklingen, där departementet har hållit sig informerat om utvecklingen i Sverige och i internationella sammanhang. Det har förekommit mycket informationsutbyte inom nätverk inom OECD, Bolognaprocessen och EU där Utbildningsdepartementet har bidragit med underlag om vad som händer i Sverige. Möten har fungerat bra digitalt.

Exempel på beslut är bland annat de angående studiemedel som har nämnts av CSN. Vidare har brittiska medborgare undantagits från studieavgift.

Från Näringsdepartementet rapporteras att flera av innovations- och forskningsråden fortsätter sitt arbete men med digitala lösningar i stället. Vid kontoret i Korea genomför man en pilot med digitala möten för bland annat ökad studentattraktion. Det har underlättat för fler att samarbeta och kontoret har sett ökat intresse för sitt arbete. Råden i Kina och Sydkorea blir ofta kontaktade med uppvaktning om samarbete inom miljö och klimatområdet. Nya digitala kanaler kommer att underlätta det internationella samarbeten. Man ser också att då restriktionerna släpps så har man ökat tryck på de internationella forskningsområdena.

För Justitiedepartementets del har påverkan bland annat inneburit beslut och förordningsändringar kring migrationsfrågor.

Avslutande diskussion

SI kommenterar det Agneta Marell (SUHF) sa angående seminariekultur som ett svenskt signum och mål. Intressant och viktigt att föra fram. SI:s arbete med att marknadsföra Sverige som studiedestination handlar ju till stor om ett varumärkesarbete. Sverige sticker ut, bland annat med tanke på den svenska samhällsmodellen. Därför viktigt att motivera studenter att fortsätta komma till Sverige, där studier på campus fortsatt kommer vara en viktig faktor kombinerat med "blended learning" och så vidare. SI tillägger att många av de internationella studenter som studerat/kommer att studera på distans ändå kommer till campus för att delta i distansundervisningen.

UKÄ fäster sig vid frågan om vad som händer sedan och reflekterar över risken att yngre forskare kanske inte kommer att resa ut i samma utsträckning som tidigare generationer. Vilka konsekvenser får det om färre unga väljer att åka ut och/eller om de i högre grad väljer närliggande destinationer eller intresserar sig mer för framför allt kortare mobilitetsperioder? Det kan få implikationer för till exempel Europauniversiteten och mobilitetsprogrammen. Kan det vara så att den yngre generationen kommer att vara mindre benägen att resa ut eftersom de unga är mer vana att "resa ut" från sin dator? Det är nog en

trend som kan växa sig starkare. Det talar för kortare mobiliteter och blended mobility. Vi bör även ha ett hållbarhetsperspektiv och se till Agenda 2030 – miljöfrågan spelar ju också in. UHR instämde och framförde att flera lärosäten redan erbjuder specialbidrag för studenter för att resa med tåg och tillåter även att längre restid kan ingå i utbytestiden.

Näringsdepartementets representant tycker att spaningen om att morgondagens ungdomar eventuellt inte kommer att vilja resa ut lika mycket är intressant och väcker andra tankar. Unga vet hur man kan skapa relationer digitalt, så kanske kommer vi att få se "färre men mer genomtänkta resor". Perspektivet om den kulturella upplevelsen på plats är viktigt. Kommer upplevelsen delas upp, utbildning – kulturupplevelser? Vårt att diskutera det mer i forum.

Kan dessa eventuellt förändrade trender i hur studenter rör sig få konsekvenser för gapet mellan antalet inresande och utresande, undrar SUHF. Om spaningarna slår in om att färre svenska studenter åker ut samtidigt som intresset för att komma till Sverige är fortsatt högt. Då ökar gapet ytterligare. Hur kan vi jobba med dessa utmaningar och att gapet inte ska öka som en konsekvens av flygskam? Blended mobility är en intressant möjlighet. Det kan vara speciellt viktigt inom vissa studieområden där färre åker ut och för äldre studenter med familj; som exempel nämner hon att det är särskilt svårt att få till mobiliteter på lärarutbildningen och inom sköterskeutbildningar.

UHR spelar in vikten av att få till ett internationellt perspektiv på hemmastudierna framöver (internationalisering på hemmaplan). Det blir extra viktigt, särskilt om man ser ökning av så kallad blended mobility. Utifrån detta är även informationen som CSN nämnde om nuvarande begränsningar i studiestödssystemet intressant.

UKÄ refererar till ett IAU-seminarium där en av talarna, Eva Egron-Polak, betonade det kulturella som särskilt viktigt. Vad är syftet med utbytet? Eftersträvar man den kulturella upplevelsen eller är det för akademiska avsikter? UKÄ fortsätter med att nämna att en vanlig kommentar från de lärare som deltog i Grundutbildningsrådets utbyten på 1990-talet, då det fanns krav på mobilitetsperioder om minst tre månader, var att lärosätet inte alltid tog till vara på de erfarenheter som lärarna tog med sig hem. Det är bra att reflektera över vad man vill åstadkomma med internationalisering och hur man organiserar den. Det är inte självklart att studenters och lärares erfarenhet kommer fler till del.

Om Forum för internationalisering

Forum för internationalisering skapades i slutet av 2008 på Utbildningsdepartementets initiativ. Syftet var att förbättra samordningen mellan de svenska myndigheter och organisationer som berörs av och kan påverka universitetens och högskolornas internationalisering.

Internationaliseringen av den högre utbildningen ger möjligheter, men det kan också uppstå problem. I processer där många organisationer är inblandade finns det till exempel risk att frågor faller mellan stolarna. I forumet kan deltagarna utbyta erfarenheter, inventera möjligheter och arbeta tillsammans för att undvika sådana problem.

Forum för internationalisering har till uppgift att underlätta samordning och ska bidra till att undanröja hinder för internationaliseringen av högre utbildning i Sverige.

Det gäller alla former av internationalisering:

- utresande från Sverige av studenter och lärare
- inresande till Sverige av studenter och lärare
- internationalisering på hemmaplan

Forumet träffas två tre gånger per år och arbetet samordnas av Universitets- och högskolerådet.

Medlemmar i Forum för internationalisering

Centrala studiestödsnämnden (CSN)

Justitiedepartementet

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF)

Näringsdepartementet

Migrationsverket

Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT)

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)

Svenska institutet (SI)

Sveriges förenade studentkårer (SFS)

Universitets- och högskolerådet (UHR)

Universitetskanslersämbetet (UKÄ)

Utbildningsdepartementet

Utrikesdepartementet

Utbildning, utbyte, utveckling – för alla som vill vidare

UHR är en statlig myndighet med flera uppdrag inom utbildningsrådet. Myndigheten finns i Stockholm och i Visby.

UHR:s fem huvudsakliga ansvarsområden:

- Information inför högskolestudier, ansvar för högskoleprovet, ta fram regelverk och samordna antagningen till högskolan.
- Utveckla och förvalta IT-system och e-tjänster åt utbildningssektorn.
- Förmedla internationella utbyten och kompetensutveckling för hela utbildningskedjan.
- Bedöma utländska utbildningar.
- Främjande uppgifter och analyser av frågor inom UHR:s ansvarsområde.